

nonvarojen, ekosysteemien elonkirjon köyhtymisen ja kuudennen joukkosukupuuton kaltaiset polttavat ympäristö-ongelmat, eikä planeettamme ekologinen kantokyky kestä fossiilisten polttoaineiden hyödyntämiseen perustuvaa kapitalistista talousjärjestelmää. Yhteiskuntien riistävät rakenteet eivät ole kadonneet modernisaation myötä minnekään, vaan erilaiset valtahierarkiat sekä kolonialismin ja eriarvoisuuden mekanismit lävistävät yhteiskuntia ja materialisoituvat ihmisten toiminnassa uudelleen ja uudelleen tuottaen prekaareja olosuhteita. Kaikkien näiden ongelmien merkittävyyttä, laajuutta, monisäikeisyyttä ja peruuttamattomuutta on vaikea käsittää.

Pitkän linjan poikkiteollisen feministiteoreetikon, emeritaprofessori Donna Harawayn uusin teos *Staying with the Trouble – Making Kin in the Chthulucene* on merkittävä lisä uusmateriaalisen feminismin traditioon, syvästi ajankohdainen kriittinen kannanotto maailman nykytilaan sekä myös kutsu luovaan ja monitieteelliseen yhteistoimintaan. Ongelmien kanssa eläminen sekä monialaisten, yllättävienkin ratkaisujen ja liittolaisten etsiminen on kirjan keskeinen teema, ja teoksessa esiteltyjen ratkaisujen tarkoitus on vastata arvion alussa mainittuihin mo-

ninaiisiin ongelmiin posthumanistisesti, systeemisellä tasolla.

Illuusio autopoieettisista eli itseään tuottavista ja ylläpitävistä, toisistaan irrallisista järjestelmistä on vahingollinen, koska maapallo on yksi järjestelmä, joka muodostuu perinpohjaisesti yhteenkietoutuneista, toisiinsa materiaalisesti vaikuttavista ja yhdessä muovautuvista monitasoisista toimimoista. Nykyhetkessä ei ole sijaa utopioille, metodologiselle monismille, ihmislajin erityisasemalle eikä individualismille. Kirjan nimessä esiintyvä (kirjailija H. P. Lovecraftiin liittymätön) Chthuluseeni on aikakausi, jonka nimessä yhdistyy kaksi kreikan sanaa: nykyhetkeä merkitsevä *kainos* ja maata merkitsevä *khthôn*. Nykyhetkessä maapallolla eläminen on Harawaylle mahdolliseen muutokseen johtavan toiminnan välttämätön ehto. Harawayn mukaan on siirryttävä ajattelemaan ja toimimaan sympoieettisesti eli rajattomasti, ajattomasti ja tilattomasti. Tämän sympoieettisen ajattelun ja toiminnan avulla muodostuu monitieteellis-ilmiöpohjainen yhteisnäkökulma, jossa huomioidaan kaikki bakteereista nisäkkäisiin, molekyyalitasolta makroyhteyksiin. Luovan yhdessä tekemisen hetki on juuri nyt, ja muutoksen aikaansaamiseksi tarvitaan toivoa sekä kuvitelmia yllättä-

Uusmateriaalisia tarinoita nykyhetkestä

Donna J. Haraway: *Staying with the Trouble – Making Kin in the Chthulucene*. Durham & Lontoo: Duke University Press, 2016. 296 s.

ISBN 978-0-8223-6224-1

Maapalloa uhkaavat ilmastonmuutoksen, hupenevien luon-

vistä mahdollisista maailmoista ja skenaarioista.

Staying with the Trouble on sarja tarinoita uhanalaisesta, monisyisestä ja vivahteikkaasta maailmasta. Haraway käy läpi teknotieteellisiä aiheita, kuten Cayenne-koiransa hormoni-lääkitykseen liittyvää problematiikkaa, tarinoi kyyhkysten ja kyyhkysarrastajien yhteismuotoutumisesta, navajojen narukuvioista, akaasiapuiden ja muurahaisten symbioottisesta suhteesta sekä erilaisista upeista taidetta, aktivismia ja tiedettä yhdistelevistä projekteista, kuten koralliriuttojen mallintamisesta kutomalla.

Haraway näyttää kirjassaan, että maailmaa voi ja kannattaa auttaa toipumaan eri tavoin: ajattelun taustalla on feministinen etiikka vastuullisuuden periaatteineen. Kirjassa hahmotellaan vastavuoroista, affektiivista ekologiaa, jonka luomiseen osallistuvat kaikenlaiset elämänmuodot. Ekologian taustalla oleva *multispecies responsibility* on yhdistelmä hoivan ja reaktiivisuuden käytäntöjä. Lajihierarkioiden tilalle Haraway tarjoaa *The Companion Species Manifesto* -teoksesta (2003) tuttua kumppanilajien käsitettä: kumppanilajien yhteismuotoutuminen (*becoming-with*) on niiden elinehto ja ne ovat riippuvaisia toisistaan, joten yhteisten turvapaikkojen luo-

miseen on olemassa pakottava motivaatio.

Haraway pohtii kirjassaan myös väestönkasvua ja sen asettamia haasteita dekolonialistis-feministiselle keskustelulle lisääntymisoikeuksista, sillä väestönkasvun kielteiset seuraukset vaikuttavat eniten kaikkein köyhimpiin sekä huono-osaisimpiin ihmisryhmiin ja muihin lajeihin. Myös sukulaisuuskäsityksen voi antaa levitä sympoieettiseksi: Chthuluseenin slogan on ”*Make Kin Not Babies!*”, mikä korostaa sitä, että luodakseen tai tunteakseen sukulaisuutta (*kin*) ihmisten ei tarvitse olla biologista tai genealogista sukua, vaan tuntea yhteyttä toisiinsa. Uudet sukulaisuuden muodot voivat lisätä ihmisten välistä solidaarisuutta ja ylijäräistä yhteistyötä yli normatiivisten ydinperherajojen.

Haraway tunnusti mielikuvituksen ja materiaalisen todellisuuden yhteenkietoutumisen jo teoksessaan *A Cyborg Manifesto* (1984). *Staying with the Trouble* jatkaa samaa linjaa: kirjan kappaleissa rönsyilevät sopusoinnussa niin tieteisfiktiio, spekulatiivinen feminisismi, tieteisfantasiat, satumaisuus kuin tieteelliset faktatkin. Biologitaustaisen Harawayn teksteissä ja kielessä ekologiset teemat ovat alati läsnä myös vivahteikkaiden kielikuvien tasolla – kaikki elollinen on humusta

tai kompostia, hämähäkki on sympoiesiksen kuva ja Chthuluseenissa rajaton luova ajattelu on lonkeromaista (*tentacular thinking*).

Kirja on osin vaikeaselkoinen, mutta runsaat alaviitteet ja kärsivällisyys auttavat avaamaan Harawayn erikoista kieltä ja ajattelua. Teoksen viesti on kuitenkin selvä. Haraway esittää, että maailma tarvitsee syvempää ekologista ymmärrystä lajien yhteismuotoutumisesta ja yhteisriippuvuudesta sekä erityyppisiä merkityksellisen yhteistoiminnan muotoja. Tiede, tiede sekä poliittinen aktivisismi kasvavat ja kytkeytyvät kiinteästi yhteen Harawayn tarinoissaan kuvaamissa yllättävissäkin yhteenliittymissä, jotka muovaavat maailmaa.

Pihla Hänninen